

DAMOKLÉSZ KARDJA A FEJÜNK FÖLÖTT

A 2017-ES MAGYAR CIVILELLENES TÖRVÉNY HATÁSAI

AMNESTY
INTERNATIONAL

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

Az alábbi jelentés áttekinti a civil szervezetek működését korlátozó 2017-es törvény hatásait. A civilelles törvény előírta a külföldi forrásokból támogatásban részesülő civil szervezetek számára, hogy regisztráltassák magukat, mint „külföldről támogatott szervezetek”.

Számos civil szervezet regisztráltatta magát az évek során, míg ennek elmulasztása csak kevés esetben járt közvetlen jogi következménnyel azok számára, akik erre nem voltak hajlandóak. Annak ellenére, hogy a hatóságok nem léptek fel a civil szervezetekkel szemben, a törvény civil szervezetekre gyakorolt hatása egyértelműen negatív volt, beleértve a széles körben kiváltott dermesztő hatást (chilling effect), az öncenzúrát és a civil szervezetek kormányzati felosztását „jó” és „rossz” szervezetekre.

Az Európai Unió Bírósága (EUB) 2020 júniusában kimondta, hogy a törvény diszkriminatív és indokolatlan korlátozásokat vezetett be a civil szervezeteknek nyújtott külföldi adományokkal kapcsolatban. Az EUB ítélete után az uniós forrásokat elosztó Tempus Közalapítvány 2020 augusztusában elutasította az egyik civil szervezet uniós támogatás iránti kérelmét a törvénynek való meg nem felelésre hivatkozva. A Tempus ragaszkodott ahhoz, hogy a külföldről támogatott szervezetként való regisztrálás előfeltétele az uniós forrásokhoz való hozzáférésnek.

Az EUB ítélete után a magyar kormány hónapokig nem tett eleget annak a kötelezettségének, hogy a bíróság által kifogásolt törvényi rendelkezéseket hatályon kívül helyezze, ezért az Európai Bizottság 2021 februárjában újabb kötelezettségzegési eljárást indított a kormány ellen. A magyar kormány végül áprilisban egy újabb civil szervezetekkel kapcsolatos törvényjavaslatot terjesztett be, amely többek között a 2017-es civilelles törvény hatályon kívül helyezését is tartalmazza. E jelentés lezárásakor az új javaslatot még nem fogadta el az Országgyűlés.

Az Amnesty International felszólítja az Országgyűlést, hogy ne fogadjon el egy olyan újabb, a civil szervezetek megbélyegző, a munkájukat megnehezítő törvényt, a magyar hatóságok pedig biztosítsanak olyan környezetet a civil szervezetek számára, amelyben szabadon végezhetik a munkájukat, és nem kell semmilyen zaklatástól vagy megtorlástól tartaniuk.

1. MÓDSZERTAN

A jelentés a rendelkezésre álló szakirodalom és médiatudósítások, hivatalos statisztikák, kormányzati nyilatkozatok (amennyiben hozzáférhetőek voltak) és a magyar civil társadalom szereplőivel készített interjúk alapján készült. A biztonsági okokból anonim módon megjelenített vélemények többségét az olyan „watchdog” vagy jogvédő szervezetek képviselői fogalmazták meg, amelyek érdekérvényesítéssel és olyan „politikailag érzékeny” kérdésekkel foglalkoznak, amelyeket a magyar kormány gyakran a „nemzetet fenyegető veszélyként” jellemez, így többek között sérülékeny csoportok emberi jogaival és a migráció jelenségével. A megkérdezett civil szervezetek közül voltak, akik nem regisztráltak „külföldről támogatott szervezetként”, míg néhányan igen. Az Amnesty International 15 interjút készített telefonon és Skype-on, valamennyi beszélgetésre 2020. október 19. és december 9. között került sor.

Az Amnesty International a kutatás során a Magyar Államkincstárnak is tett fel kérdést, de választ nem kapott. A jelentés megállapításait megosztotta Varga Judit igazságügyi miniszterrel is, ezzel biztosítva számára a megjelenés előtti válaszadás jogát. A miniszter 2021. április 8-ig nem élt a lehetőséggel.

2. HÁTTÉR

2017 júniusában lépett hatályba a külföldről támogatott szervezetek átláthatóságáról szóló törvény.¹ Az orosz „külföldi ügynökökről” szóló törvény² mintájára készült magyar törvény előírja, hogy azok a civil szervezetek, amelyek a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló törvényben meghatározott összeg kétszeresét (a hatályba lépéskor 7,2 millió forintot) elérő, közvetlenül vagy közvetve külföldről származó pénzbeli vagy egyéb vagyoni jellegű juttatásban

---

¹2017. évi LXXVI. törvény a külföldről támogatott szervezetek átláthatóságáról <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1700076.tv>

² 2006 januárjában új törvényt módosítások léptek hatályba Oroszországban a civil szektorra vonatkozóan (2006. január 10-i 18-FZ számú szövetségi törvény az Orosz Föderáció bizonyos jogszabálymódosításainak bevezetéséről). Ez a törvény a nem kereskedelmi szervezetek egy speciális alkategóriájára, a „közhasznú egyesületekre” összpontosított, amelyek közé tartoznak a közhasznú szervezetek, tömegmozgalmak, közalapítványok, közintézmények és számos más egyesületi forma. Az Európa Tanács emberi jogi biztosának 2013. július 15-i véleménye szerint az Oroszországban bejegyzett nem kereskedelmi szervezetek mintegy 50%-a közhasznú egyesület. A törvény 29. és 38. cikke előírta a közhasznú egyesületeknek, hogy a nyilvántartó hatóságnak tájékoztatást nyújtsanak be a külföldi és nemzetközi szervezetektől és külföldi személyektől kapott finanszírozásról és vagyonról. Az ilyen információk időben történő benyújtásának ismételt elmulasztása a szervezet tevékenységének megszüntetéséhez vezethetett. E törvény elfogadását követően az Oroszországban működő külföldi és nemzetközi nem kereskedelmi szervezetek kötelesek voltak újbóli oroszországi nyilvántartásba vételnek alávetni magukat. (AZ EMBERI JOGOK BIZTOSÁNAK AZ OROSZORSZÁGI FÖDERÁCIÓ NEM KERESKEDELMI SZERVEZETEKÉRŐL SZÓLÓ JOGSZABÁLYAI AZ EURÓPA TANÁCS NORMÁINAK FÉNYBEN CÍMŰ, 2013. július 15i VÉLEMÉNYE, <https://rm.coe.int/16806da5b2>) A 2012-es „külföldi ügynökökről” szóló törvény értelmében az Oroszországban bejegyzett és külföldi finanszírozásban részesülő civil szervezeteket „külföldi ügynököknek” bélyegzik, ha „politikai tevékenységként” meghatározott tevékenységet folytatnak. A szervezeteket fel kell venni az Igazságügyi Minisztérium által kezelt „külföldi ügynökök” nyilvántartásába. „Bár a törvény kifejezetten kimondja, hogy a tudomány, a kultúra, a művészet, az egészségügy, a szociális támogatás és a környezetvédelem területén végzett tevékenységek nem minősülnek „politikai tevékenységnek”, a gyakorlatban szinte minden külföldről támogatást kapó civil szervezet valószínűleg bekerül a „külföldi ügynökök” nyilvántartásába. Függetlenül a tevékenység jellegétől vagy a finanszírozás összegétől, és függetlenül attól, hogy a finanszírozást közvetlenül egy külföldi alapítványtól kapta-e támogatásként vagy közvetve egy másik orosz civil szervezettől kapott külföldi finanszírozásból származó hozzájárulásként.” A törvénynek dermesztő hatása volt az orosz civil társadalomra. Az Igazságügyi Minisztérium adatai szerint 2018 júniusáig legalább 158 csoportot tituláltak „külföldi ügynököknek” a törvény hatálybalépése óta, köztük 30 olyan szervezetet, amelyek kénytelenek voltak felhagyni tevékenységükkel. Elhallgattatásra használt törvények: A civil társadalmi szervezetek elleni globális fellépés (<https://www.amnesty.org/download/Documents/ACT3096472019ENGLISH.PDF>)

részesülnek, kötelesek magukat a bíróságon „külföldről támogatott szervezetként” bejegyeztetni,³ és ezt a minősítést a honlapjukon és a kiadványaikon feltüntetni.⁴ Ezenfelül kötelesek nyilvánosságra hozni az 500.000 forintot vagy annál nagyobb összeget adó egyéni támogatók személyes adatait is.⁵ A vallási, sport és nemzetiségi szervezetek, illetve azok az egyesületek és alapítványok, amelyek nem minősülnek civil szervezetnek, mentesülnek e törvény hatálya alól.⁶ Ezen túlmenően a törvény értelmében „az Európai Uniótól költségvetési állami szerven keresztül, külön törvény szerint kapott pénzeszközök nem tartoznak e törvény hatálya alá”.⁷

A törvény alapján az előírásokat be nem tartó szervezeteket szankciókkal sújthatják, amelyek több lépést követően pénzbírsághoz vagy akár a szervezet feloszlatásához is vezethetnek.⁸

A törvény elfogadásával jogi formát öltött az évek óta tartó, a független és kritikus civil szervezetek elleni kormányzati lejárató kampány.⁹ Az Európa Tanács Velencei Bizottsága véleményezte a törvénytervezetet, és felszólította a kormányt, hogy vonja azt vissza.¹⁰

3. JOGI KERETEK

Az egyesülési szabadság olyan emberi jog, amely szorosan kapcsolódik más alapvető jogok gyakorlásához, például a véleménynyilvánítás szabadságához, a békés gyülekezéshez való joghoz és a gondolat-, lelkiismereti és vallásszabadsághoz.¹¹ Az egyesülési jogot különböző nemzetközi emberi jogi egyezmények is biztosítják, beleértve a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányát (ICCPR)¹² és az Emberi Jogok Európai Egyezményét (Egyezmény az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről)¹³. Magyarország mindkettőnek részese. Az egyesülés szabadságát Magyarország Alaptörvénye is garantálja.¹⁴

A civil szervezetek fontos szerepet játszanak a különböző közérdekű célok elérésében, beleértve az emberi jogok előmozdítását és védelmét, és lehetővé teszik az egyének számára, hogy a jogsértések

---

³ Vélemény a külföldről támogatott szervezetek átláthatóságáról szóló törvénytervezetről, amelyet a Velencei Bizottság a 111. plenáris ülésén fogadott el (Velence, 2017. június 16-17., 3. oldal, A/7)[https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2017\)015-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2017)015-e).

⁴ Vélemény a külföldről támogatott szervezetek átláthatóságáról szóló törvénytervezetről, amelyet a Velencei Bizottság a 111. plenáris ülésén fogadott el (Velence, 2017. június 16-17., 3. oldal, A/7)[https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2017\)015-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2017)015-e).

⁵ 2017. évi LXXVI. törvény a külföldről támogatott szervezetek átláthatóságáról, <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1700076.tv>

⁶ Vélemény a külföldről támogatott szervezetek átláthatóságáról szóló törvénytervezetről, amelyet a Velencei Bizottság a 111. plenáris ülésén fogadott el (Velence, 2017. június 16-17., 4. oldal, A/8)[https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2017\)015-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2017)015-e).

⁷ Vélemény a külföldről támogatott szervezetek átláthatóságáról szóló törvénytervezetről, amelyet a Velencei Bizottság a 111. plenáris ülésén fogadott el (Velence, 2017. június 16-17., 4. oldal, A/8)[https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2017\)015-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2017)015-e).

⁸ 2017. évi LXXVI. törvény a külföldről támogatott szervezetek átláthatóságáról, <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1700076.tv>

⁹ <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2017/06/hungary-we-will-not-be-intimidated/>

¹⁰ VÉLEMÉNY A KÜLFÖLDRŐL TÁMOGATOTT SZERVEZETEK ÁTLÁTHATÓSÁGÁRÓL SZÓLÓ TÖRVÉNYTERVEZETRŐL, amelyet a Velencei Bizottság a 111. plenáris ülésén fogadott el (Velence, 2017. június 16-17.)[https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2017\)015-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2017)015-e).

¹¹ A Velencei Bizottság által elfogadott közös iránymutatások az egyesülési szabadságról (2014. december 12-13.), [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2014\)046-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2014)046-e), 5., 15. oldal

¹² 21. cikk, https://www.echr.coe.int/documents/convention_hun.pdf

¹³ 11. cikk, https://www.echr.coe.int/documents/convention_hun.pdf

¹⁴ Magyarország Alaptörvénye, VII (2) a szervezetek létrehozásáról és azokhoz való csatlakozásról szóló jog, <https://www.parlament.hu/irom39/02627/02627.pdf>

megszüntetéséért dolgozzanak.¹⁵ Az emberi jogok az egyesületekre is kiterjednek, beleértve a magánélethez való jogot és a hátrányos megkülönböztetéssel szembeni védelmet.¹⁶

A csoportoknak az a joga, hogy nemzeti, külföldi és nemzetközi forrásokból erőforrásokat keressenek, kapjanak és használjanak fel, az egyesülési jog lényeges eleme.¹⁷ Az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa hangsúlyozta annak fontosságát, hogy a civil társadalmi szervezetek adománygyűjtő tevékenységet folytathassanak, és felszólította az államokat, hogy ne kriminalizálják vagy delegitimálják az emberi jogok védelmében folytatott tevékenységeket a finanszírozás eredete miatt.¹⁸ Hasonlóképpen az ENSZ Emberi Jogi Bizottsága és a békés gyülekezési és egyesülési szabadsággal foglalkozó különmegbízott is hangsúlyozta annak fontosságát, hogy biztosítani kell a civil szervezetek számára, hogy adománygyűjtő tevékenységet folytathassanak. Érvét azzal támasztotta alá, hogy a finanszírozási korlátozások, amelyek akadályozzák az egyesületeket abban, hogy az alapszabály szerinti tevékenységüket folytassák, az ICCPR 22. cikkébe ütköznek.¹⁹ Hasonlóképpen a Velencei Bizottság és az EBESZ egyesülési szabadságról szóló közös iránymutatásának 7. elve is kimondja, hogy „az egyesületeknek szabadságukban áll, hogy tevékenységük folytatásához pénzügyi, anyagi és emberi erőforrásokat keressenek, fogadjanak el és használjanak fel, legyenek azok hazai, külföldi vagy nemzetközi források. Az államok különösen nem korlátozhatják vagy akadályozhatják a szervezetek forrásokhoz való hozzáférését a forrás állampolgársága vagy származási országa alapján, és nem bélyegezhetik meg azokat, akik ilyen forrásokhoz jutnak”.²⁰

Bár az egyesülési jog nem abszolút, a nemzetközi emberi jogi előírások megkövetelik az államoktól, hogy annak korlátozását a törvénynek megfelelően, a jogszerűség elvével összhangban írják elő, és az legyen szükséges, illetve arányos a törvényes cél eléréséhez. E rendelkezések betartása érdekében az államoknak biztosítaniuk kell, hogy a hatóságok beavatkozása valóban a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányában felsorolt lehetséges korlátozó okok valamelyikét kövesse. Ez lehet az állam biztonsága, a közbiztonság és a közrend, illetőleg a közegészség, a közérkölcse vagy mások jogainak és szabadságának védelme.²¹

A Velencei Bizottság szerint az egyesülési szabadság korlátozása „csak a pénzmosás és a terrorizmus megelőzésére (...) általánosan alkalmazandó törvények követelményeinek hatálya alá tartozik”.²² A közös iránymutatás 9. elve szerint a külföldről származó forrásokhoz való hozzáférés korlátozásának arányosnak kell lennie a nemzetbiztonsági, közbiztonsági vagy közrendvédelmi érdekek védelmére irányuló állami célkitűzéssel.²³

---

¹⁵ Az egyéneknek, csoportoknak és társadalmi szervezeteknek az egyetemesen elismert emberi jogok és alapvető szabadságok fejlesztésére és védelmére vonatkozó jogairól és felelősségéről szóló ENSZ nyilatkozata (Az emberjogvédőkről szóló nyilatkozat), preambulum

¹⁶ A Velencei Bizottság által elfogadott közös iránymutatások az egyesülési szabadságról (2014. december 12-13.), [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2014\)046-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2014)046-e), 12., 15. oldal

¹⁷ Az egyéneknek, csoportoknak és társadalmi szervezeteknek az egyetemesen elismert emberi jogok és alapvető szabadságok fejlesztésére és védelmére vonatkozó jogairól és felelősségéről szóló ENSZ nyilatkozata, 1999. 2.1. cikk,

¹⁸ Az ENSZ Emberi Jogi Tanács az emberjogvédők védelméről szóló A/HRC/Res/22/6 9.b. para. sz. határozata

¹⁹ A békés gyülekezési és egyesülési joggal foglalkozó különmegbízott 2012, ENSZ A/HRC/20/27, 69. para. sz. jelentése

²⁰ A Velencei Bizottság által elfogadott közös iránymutatások az egyesülési szabadságról (2014. december 12-13.), [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2014\)046-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2014)046-e), 18. oldal

²¹ A Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának 22. cikke,

<https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/ccpr.aspx> Lásd még Az emberi jogok európai egyezményének 11. cikke

²² A Velencei Bizottság által elfogadott közös iránymutatások az egyesülési szabadságról (2014. december 12-13.), [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2014\)046-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2014)046-e), 18. oldal

²³ A Velencei Bizottság által elfogadott közös iránymutatások az egyesülési szabadságról (2014. december 12-13.), [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2014\)046-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2014)046-e), 18. oldal

4. A CIVILELLENES TÖRVÉNY ELLENI JOGI LÉPÉSEK

2017 augusztusában huszonhárom érintett civil szervezet – köztük az Amnesty International – közös alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybíróságnak,²⁴ arra hivatkozva, hogy a törvény sérti a véleménynyilvánítás és az egyesülési szabadság jogát, valamint a magánélethez való jogot és a jó hírnévhez való jogot.²⁵

Az Európai Bizottság (Bizottság) a hatályba lépését követően, 2017 júliusában kötelezettségszegési eljárást indított²⁶ Magyarországgal szemben azzal az indokkal, hogy a törvény korlátozza az egyesülési és véleménynyilvánítási szabadságot, valamint a tőke szabad mozgását az EU-n belül.²⁷ Mivel a Bizottság és a magyar kormány nem tudta rendezni az ügyet, előbbi 2018 februárjában az Európai Unió Bírósága (EUB) elé utalta a kérdést.

Az EUB 2020. június 18-án hozta meg ítéletét az ügyben.²⁸ Megállapította, hogy „Magyarország diszkriminatív és indokolatlan korlátozásokat vezetett be mind a szóban forgó szervezetek, mind a számukra támogatást nyújtó személyek tekintetében”.²⁹ Ezek a korlátozások a Bíróság szerint „ellentétesek a tőke szabad mozgására³⁰, a magán- és családi élet tiszteletben tartására, illetve a személyes adatok védelmére vonatkozó joggal³¹, és az egyesülési szabadság tiszteletben tartására vonatkozó tagállami kötelezettségekkel”.³² Az Alkotmánybíróság felfüggesztette saját eljárását, amíg az EUB az ügyet vizsgálta.³³

Az EUB ítélete azonnali kötelezettséget teremtett a magyar kormány számára a jogsértő rendelkezések orvoslására. A Bizottság 2020 őszén kétszer (szeptemberben és októberben) is levélben kérte a kormányt, hogy adjon felvilágosítást a Bíróság ítéletének való megfelelés érdekében hozott intézkedésekről,³⁴ de a választ nem találta kielégítőnek. 2021. február 18-án tájékoztatta a kormányt, hogy kötelezettségszegési eljárást indít, ami azt jelenti, hogy az ügyet ismét a Bíróság elé terjesztheti, és pénzügyi szankciók

²⁴<https://www.helsinki.hu/kozos-alkotmanyjogi-panaszt-adtuk-be-a-civilelles-torvennyel-szemben/>, <https://www.amnesty.hu/alkotmanybirosaghoz-fordultak-a-civilek/>, <https://www.helsinki.hu/kerdezz-felelek-a-civilelles-torveny-alkotmanybirosagi-panaszarol-qa/>

²⁵Magyarország Alaptörvénye, VII., VIII. és V. cikk <https://www.parlament.hu/irom39/02627/02627.pdf> angolul elérhető itt: <https://www.parlament.hu/irom39/02627/02627.pdf>

²⁶ Kötelezettségszegés – az Európai Bizottság keresetet indít Magyarországgal szemben az Európai Unió Bíróságán a civil szervezetekről szóló törvény miatt (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/IP_17_5003),

²⁷ Az Európai Unió Alapjogi Chartájának (a továbbiakban: Charta) 12. cikke, https://ec.europa.eu/info/aid-development-cooperation-fundamental-rights/your-rights-eu/eu-charter-fundamental-rights_hu. Az EUMSZ (Európai Unió működéséről szóló szerződés) 63. cikke szerint, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>

²⁸ A Bíróság ítélete (nagytanács), 2020. június 18.

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=227569&mode=req&pageIndex=1&dir=&occ=first&part=1&text=&doclang=HU&cid=6267498>

²⁹ A tagállam által előírt, a civil szervezetek Magyarországon kívül letelepedett személyek általi finanszírozására vonatkozó korlátozások nem egyeztethetők össze az uniós joggal (Az Európai Unió Bírósága 73/20 sz. SAJTÓKÖZLEMÉNY Luxembourg, 2020. június 18.) <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2020-06/cp200073hu.pdf>

³⁰ Az EUMSZ (Európai Unió működéséről szóló szerződés) 63. cikke szerint, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>

³¹ Az Európai Unió Alapjogi Chartájának (a továbbiakban: Charta) 7., 8. és 12. cikke, https://ec.europa.eu/info/aid-development-cooperation-fundamental-rights/your-rights-eu/eu-charter-fundamental-rights_hu

³² A tagállam által előírt, a civil szervezetek Magyarországon kívül letelepedett személyek általi finanszírozására vonatkozó korlátozások nem egyeztethetők össze az uniós joggal (Az Európai Unió Bírósága 73/20 sz. SAJTÓKÖZLEMÉNY Luxembourg, 2020. június 18.) <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2020-06/cp200073hu.pdf>

³³ <https://arsboni.hu/kivar-az-alkotmanybirosag-ceu-es-civiltorveny-ugyeben/>

³⁴ A levelezéssel kapcsolatos információk egy része nem került nyilvánosságra, de Halmai Katalin, a Népszava tudósítója tájékoztatott Christian Wiganddal, az Európai Bizottság jogállamisági szóvivőjével folytatott levelezés tartalmáról, <https://twitter.com/eublogo/status/1310921172587106304>, <https://twitter.com/eublogo/status/1323616927567273984>, https://nepszava.hu/3097908_elfogyott-a-turelem-magyarorszag-nak-surgosen-modositania-kell-a-civileket-megbelvego-torvenyt

kiszabását kérheti.³⁵ A levélben felszólította Magyarországot, hogy hajtson végre minden szükséges intézkedést a helyzet megoldására.³⁶

Ez a felszólító levél a gyakorlatban azt jelentette, hogy a Bizottság megítélése szerint Magyarország a többszöri felszólítás ellenére sem tette meg az ítélet végrehajtásához szükséges intézkedéseket. A Bizottság különösen amiatt fejezte ki aggodalmát, hogy Magyarország nem helyezte hatályon kívül az uniós joggal ellentétes civilelles törvényt.³⁷ Válaszul Varga Judit igazságügyi miniszter egy 2021. február 24-i nyilvános online vitában azt mondta, hogy az EUB-ítélet be nem tartása „nem kérdés”.³⁸ Egy „konceptióra” hivatkozott, amely „egyértelmű és teljes mértékben összhangban van az EUB ítéletével”, és amelyet február 12-én küldtek el, bár nem részletezte, hogy pontosan hova és kinek.³⁹ Varga kiemelte, hogy a kormány visszavonja a törvényt, és gondoskodik arról, hogy más eljárások legyenek érvényben, amelyek teljes átláthatóságot biztosítanak a civil szervezetek számára.⁴⁰

A magyar kormány az Európa Tanács Emberi Jogi Biztosa által 2021. március 30-án közzétett, a magyarországi szólás- és médiaszabadságról szóló memorandumára⁴¹ adott válasza szerint „Varga Judit igazságügyi miniszter egy hónappal ezelőtt kifejezte a magyar kormány szándékát a vitatott rendelkezések hatályon kívül helyezésére, és elküldte a törvény átdolgozott szövegét az Európai Bizottságnak. Amint a Bizottság közli, hogy a szöveg elfogadható, a kormány azonnal benyújtja az Országgyűlésnek a javaslatot, amelyet a tavaszi ülés alatt meg is vitathat a képviselőtestület.”⁴² A törvénytervezetet végül 2021. április 20-án éjjel, az érintettekkel való előzetes egyeztetés nélkül nyújtotta be a kormány az Országgyűlésnek.⁴³

5. A CIVIL SZERVEZETEKRE GYAKOROLT HATÁSOK: A FŐBB MEGÁLLAPÍTÁSOK

DAMOKLÉSZ KARDJA A CIVIL TÁRSADALOM FEJE FÖLÖTT

Bár csak néhány civil szervezetet ért konkrét jogi hátrány a törvény miatt, a jogszabály és az uralkodó politikai légkör együttes fenyegetése mégis erősen visszavetette a civil szervezetek tevékenységét. Egy ismert magyar civil szervezet igazgatója az Amnesty Internationalnek elmondta, hogy a folyamatos politikai nyomás és a kormányzat ellenséges retorikája a „jogi üldöztetéshez” hasonló hatásokat ért el, és az, hogy még nem alkalmaztak jogi szankciókat a szervezetek ellen, nem jelenti azt, hogy a jövőben nem fenyeget ennek a veszélye.⁴⁴ Más szóval, Damoklész kardja függ a civil szervezetek feje felett.

³⁵ Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 260. (2) cikke szerint, Februári kötelezettségsszegési eljárások: főbb határozatok https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/INF_21_441

³⁶ Februári kötelezettségsszegési eljárások: főbb határozatok https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/INF_21_441

³⁷ Februári kötelezettségsszegési eljárások: főbb határozatok https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/INF_21_441

³⁸ <https://www.youtube.com/watch?v=RAybqhh2D-o&t=1s>, https://twitter.com/daniel_freund/status/1364654782854680578, <https://twitter.com/eublogo/status/1364841997228527617>

³⁹ <https://www.youtube.com/watch?v=RAybqhh2D-o&t=1s>, https://twitter.com/daniel_freund/status/1364654782854680578, <https://twitter.com/eublogo/status/1364841997228527617>

⁴⁰ <https://www.youtube.com/watch?v=RAybqhh2D-o&t=1s>, https://twitter.com/daniel_freund/status/1364654782854680578, <https://444.hu/2021/02/25/orbant-diktatorozo-peldamondatokot-kapott-varga-judit-amikor-brusszelben-franciat-tanult>

⁴¹ Legfőbb ideje, hogy Magyarország helyreállítsa az újságírás és a média szabadságát, https://www.coe.int/en/web/commissioner/view/-/asset_publisher/ugj3i6qSEkhZ/content/it-is-high-time-for-hungary-to-restore-journalistic-and-media-freedoms?_101_INSTANCE_ugj3i6qSEkhZ_languageId=hu_HU

⁴² Feljegyzések a Dunja Mijatović, az Európa Tanács emberi jogi biztosa által összeállított országmemorandumról Magyarország részéről, https://rm.coe.int/omments-of-the-hungarian-authorities-on-the-memorandum-by-the-council/1680a1f0f0_21. oldal, Lásd még https://nepszava.hu/3115198_civiltorveny-nincs-mire-varnia-a-kormanyrak

⁴³ A közélet befolyásolására alkalmas tevékenységet végző civil szervezetek átláthatóságáról és az ezzel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló T/15991. javaslat, <https://www.parlament.hu/irom41/15991/15991.pdf>

⁴⁴ A politikai nyomásgyakorlás és az ellenséges retorika, a kormány civil szervezet ellenes propagandája és a szervezetek

A 2017-es törvény jónéhány civil szervezet tevékenységére dermesztően hatott, és hátráltatta őket, mert ahelyett, hogy a munkájukat végezték volna, idejüket, energiájukat és erőforrásaikat a védekezésre, illetve arra fordították, hogy működni tudjanak egy olyan új környezetben, amelyet a vezető politikusok és a kormánypárti média által vezényelt lejárató kampányok jellemeznek.⁴⁵ Hónapokkal azután, hogy a magyar parlament elfogadta a törvényt, a kormány októberben egy rendkívül elfogult „nemzeti konzultációt” indított az úgynevezett „Soros-tervről”⁴⁶, amelyben a Magyar Helsinki Bizottságot és az Amnesty Internationalt nevezte meg, mint az „illegális bevándorlásban” és a „terrorizmus támogatásában” bűnrészes civil szervezeteket.⁴⁷

Ez is azt mutatja, hogy a kormány politikai céljait érintő kérdésről van szó. Az egyik megkérdezett civil szervezet igazgatója szerint a kormány célja a fenyegetettség érzésének folyamatos fenntartása és az ellenségkép gyártása volt, ahol az ellenségek a civil szervezetek. „Két okból sem az a célja a kormánynak, hogy feloszlassa a szervezeteinket. Az egyik ok az, hogy elveszítenék a tökéletes ellenségeket, akikre a közbeszédben állandóan hivatkoznak, a másik pedig az, hogy tudják, egy ilyen lépést hatalmas nemzetközi botrány követne... Ha azt akarták volna, hogy megszűnjünk, már régen megtehették volna, hogy becsuknak minket”.

Egy másik civil szervezeti vezető így nyilatkozott az Amnesty Internationalnek: „A civil szervezetekkel szembeni törvények jogi végrehajtásának hiánya is rávilágít a kérdés mélyen politikai jellegére”. Ezt támasztja alá az a tény is, hogy a kormányhoz közel álló médiumokban folyamatosak a civil szervezetek elleni lejárató kampányok. Néhány ritka esetben a támadások személyes jellegűek voltak, és a civil szervezetek munkatársainak családtagjait is érintették. Ugyanakkor jellemző, hogy a hatalmon lévő politikai elit 2014 óta az ország nemzetbiztonságát fenyegető veszélynek minősíti a kritikus, független civil szervezeteket. A politikai vezetők azt állítják, hogy a külföldi és nemzetközi támogatásban részesülő civil szervezetek a finanszírozók bábjai, akik egy olyan mestertervet hajtanak végre, amelynek célja Magyarország szuverenitásának aláásása.⁴⁸

Azzal, hogy a magyar szabályozás különbséget tesz a „külföldről támogatott” és a „többi” civil szervezet között, a kormány a civil szervezeteket „rossz” és „jó” kategóriákba sorolja. Az előbbiek közé főként vallási szervezetek és kisebb jótékonyági vagy szabadidős egyesületek tartoznak, míg az utóbbiak közé azok a civil szervezetek, amelyek érdekérvényesítéssel és a kormány nyilvános bírálatával vagy olyan „politikailag érzékeny” kérdésekkel foglalkoznak, amelyeket a kormány eltökélten a nemzetet fenyegető veszélyként próbál beállítani, mint például az emberi jogok vagy a migráció.

2017 végéig mintegy 80 civil szervezet (köztük ismert jótékonyági, állatvédő és környezetvédelmi szervezetek) regisztráltak „külföldről támogatottként”, míg további tíz szervezet (elsősorban emberi jogokkal és közösségfejlesztéssel foglalkozó civil szervezetek) nyilvánosan bojkottálta a nyilvántartásba vételt.⁴⁹ Mindkét kategóriába tartozó szervezetek vezetői azt mondták az Amnesty Internationalnek, hogy a jogi státuszuk nem változott. A „külföldről támogatott” szervezetek nyilvántartásában szereplő

---

megfélemlítése 2013 körül kezdődött, az EGT/Norvégia Alap alapkezelőinek és kedvezményezettjeinek zaklatásával és megfélemlítésével folytatódott 2014 tavaszán, 2017-re pedig ez az ellenséges hozzáállás és retorika teljesen áthatotta és eluralta a közbeszédet.

⁴⁵ <https://english.atlatszo.hu/2019/06/30/data-visualization-this-is-what-the-pro-government-news-media-looks-like/>

⁴⁶ A „Soros-terv” elnevezésű nemzeti konzultáció a kormány Soros György 2015-ös menekültválság kezelésére vonatkozó javaslatának szándékos félremagyarázásán alapult. A konzultáció összemosta Soros megjegyzéseit egy nagy és bonyolult tervvel, amelyben a „Brüsszeli Bizottság” és Soros összejátszik az EU nemzetállamainak szétverése és a bevándorlók, azaz a muszlim terroristák rájuk kényszerítése érdekében.

⁴⁷ A Magyar Helsinki Bizottság később pert nyert, miután a bíróságon bebizonyította, hogy az állítások alaptalanok és sértik a szervezet hírnevét. <https://verfassungsblog.de/the-hungarian-lex-ngo-before-the-cjeu-calling-an-abuse-of-state-power-by-its-name/>, <https://www.helsinki.hu/csatat-nyert-a-helsinki-bizottsag-a-nemzeti-konzultacios-perben/>, <https://www.helsinki.hu/jogserto-volt-a-nemzeti-konzultacio/>

⁴⁸ 2017 második felében a kormánypropaganda a filantróp Soros Györgyöt és „hálózatát” – a Nyílt Társadalom Alapítványok által támogatott vagy azokhoz kapcsolódó szervezeteket – tette meg kikiáltott „ellenségnek”, mert állítólag bevándorlók millióit akarták Európába hozni, veszélyeztetve ezzel a nemzet integritását. A kampányt Németh Szilárd, a Fidesz országgyűlési képviselője vezette, aki 2011-2018 között a nemzetbiztonsági bizottság tagja, 2017-2018 között pedig a honvédelmi és rendészeti bizottság elnöke volt.

⁴⁹ USAID jelentése Magyarországról, 2017,

https://okotars.hu/sites/default/files/downloads/usaid_csosi_ee_2017_regional_report_hu_hungary.pdf, 3. oldal

szervezetek száma évről évre nőtt,⁵⁰ 2020 novemberében 162, 2021 márciusában pedig 177 civil szervezetet tartalmazott.⁵¹ Bár néhány szervezetet szankcionáltak, amiért elmulasztották a nyilvántartásba vételt, egyetlen szervezetet sem ellenőriztek vagy büntettek meg közvetlenül emiatt.⁵² Az Amnesty International által megkérdezett „külföldről támogatottként” regisztrált szervezetek egyike sem tapasztalt semmilyen utólagos ellenőrzést a regisztrációval kapcsolatban.⁵³

A CIVIL SZERVEZETEKET ÉRINTŐ NEGATÍV HATÁSOK

Bár a szankciók és a jogi következmények nagyrészt elmaradtak, a kutatás során megkérdezett civil szervezetek képviselői részletesen meséltek azokról a közvetett negatív hatásokról, amelyek hátrányosan befolyásolták a munkájukat. Az alábbiakban az Amnesty International bemutatja, hogyan emésztette fel a civil szervezetek idejét, energiáját és erőforrásait a törvény hatásainak kivédése és elhárítása ahelyett, hogy azokra a közösségekre és ügyekre összpontosították volna az energiájukat, amelyekért dolgoznak.

OPERATÍV AGGÁLYOK

Valamennyi interjúalany megemlíttette, hogy kezdetben sok energiát vont el az alaptevékenységektől és a stratégiai tervezéstől a civil társadalom elleni kormányzati támadások miatti „harc felkészülés”, vagy egyszerűen csak az, hogy állandóan résen legyenek, hogy milyen támadás érheti őket legközelebb. A civil szervezetek vezetői és munkatársai időnként telefonon vagy e-mailben kaptak halálos fenyegetéseket, illetve állandósultak az online támadások és zaklatások a közösségi médiában, ami miatt úgy érezték, folyamatosan bizonygatniuk kell a legitimitásukat.

A kormány lejárató kampánya és a zaklatások arra készítették több kulcsfontosságú állami és önkormányzati intézmény vezetőjét és munkatársát, hogy korlátozzák az együttműködésüket a civil szervezetekkel, és kerüljék a velük való partnerséget, mivel féltek az őket vagy az intézményüket érintő esetleges kormányzati megtorlásoktól. Több civil szervezet vezetője elmondta, hogy például óvodák és iskolák mondták fel a politikai következményektől való félelemre hivatkozva a korábbi együttműködéseket.

Az illetékes hatóságok 2017-ben négy együttműködést, köztük a Bevándorlási és Menekültügyi Hivatallal kötött megállapodást is megszüntették a Magyar Helsinki Bizottsággal.⁵⁴ Ennek következtében a szervezet nem folytathatta tovább a menekülttáborok és a menekültügyi fogdák monitorozását, az ügyvédek pedig csak a tranzitónákban, illetve a megmaradt néhány befogadó állomáson találkozhattak az ügyfeleikkel, amíg azok még működtek. A Magyar Helsinki Bizottságtól a börtönökbe való belépést és azok monitorozását is megtagadták.

Az Amnesty International által készített interjúk azt is megerősítették, hogy a szervezetek veszítettek tagokat, különösen olyan emberek léptek ki, akik állami alkalmazottak voltak, néhány esetben pedig cégek és vállalkozások is megtagadták, hogy szolgáltatásokat nyújtsanak a civil szervezeteknek (pl. étkeztetés vagy helyiségek bérbeadása).

NEHÉZSÉGEK AZ ADOMÁNYGYŰJTÉSBEN

A civilelles törvény nyilvánvalóan megnehezítette az adománygyűjtést is.⁵⁵ Mind az adományozók, mind a civil szervezetek kedvezményezettjei bizonyos óvatosságot tanúsítottak a kormány által célba vett szervezetekkel szemben. Míg a magyar üzleti szféra mindig is vonakodott attól, hogy nyilvánosan kiálljon, és támogassa a civil szervezeteket, az intézményi adományozók egy része is óvatosabbá vált és

⁵⁰ Bár a törvény szerint a nyilvántartásból való törlésre akkor van lehetőség, ha egy év alatt nem érkezett jelentős külföldi finanszírozás <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1700076.tv>

⁵¹ https://civil.info.hu/kezdolap/civiltudastar/kulfoldrol_tamogatott_civil_szervezetek/index.html?st=napt%C3%A1r

⁵² Az információt megerősítették az AI interjúi és az USAID Magyarországról szóló jelentése, 2018, 3. oldal.

⁵³ A LEXNGO szerint az ügyészségnek joga ellenőrzést végrehajtani, és az AI egyik megkérdezettjének sem volt utóvizsgálata

⁵⁴ <https://www.helsinki.hu/allami-szervek-felmondtak-a-megallapodasaikat-a-helsinki-bizottsaggal/>

⁵⁵ A külföldi vagy nemzetközi forrásokból származó finanszírozás megőrzése ellenére a civil szervezetek szerződéseket köthetnek, bevételre tehetnek szert, és külföldi adományozóktól is fogadhatnak el adományokat. Ezt az információt megerősítették az AI interjúi és az USAID 2017-es Magyarországról szóló jelentése, az USAID 2018-as Magyarországról szóló jelentése és az USAID 2019-es Magyarországról szóló jelentése is.

tartózkodott attól, hogy jelentős támogatást nyújtson ezeknek a szervezeteknek, vagy csak névtelenül vállalta azt. Az interjúalanyok megerősítették, hogy a vállalati és magánadományozók is sokkal óvatosabbak lettek, láthatatlanabbá váltak, a legtöbb adományt névtelenül adták, és elhatárolódtak a civil szervezetekkel való nyilvános szereplésektől. Az Amnesty International által megkérdezettek úgy vélték, hogy a túl sok névtelen adományozó nem segíti az adománygyűjtő kampányokat.

Bár néhány civil szervezet, különösen a kisebbek, habozott külföldi támogatást elfogadni, az interjúalanyok elmondása szerint nem veszítettek nemzetközi intézményi adományozókat. Ugyanakkor összehívta az adományozókat, hogy a „külföldről támogatott szervezetként” való nyilvántartásba vétel vajon előfeltétele-e a nemzetközi adomány jogszerű folyósításának és elfogadásának.

Ami a finanszírozást illeti, a közpénzeket érintő finanszírozás aránya a civil szektor teljes bevételén belül az elmúlt években 38 százalékról 45 százalékra nőtt,⁵⁶ ebbe az állami szervek által a civil szervezeteknek nyújtott támogatások tartoznak bele, ideértve az uniós strukturális alapokból származó pénzeket is. Ez utóbbiakra a civil szervezetek közvetlenül nem pályázhatnak az EU-nál. Csak az önkormányzatok, az egyházak és a vállalatok rendelkeznek olyan státusszal, hogy önállóan pályázhassanak, ők pedig bevonhatják a civil szervezeteket partnerként a projektbe. Az, hogy ezeknél az alapoknál kizárják a civil szervezeteket az elsődleges pályázók közül azt jelenti, hogy általában csak a kormányhoz lojális szervezeteket választják ki partnerként ezekhez a projektekhez, ami a kormánnyal szemben kritikus vagy „politikailag érzékeny” kérdésekkel foglalkozó szervezetek teljes kizárását eredményezi.

A kormány által megbélyegzett szervezetek inkább azokra az uniós alapokra pályáznak, amelyeket közvetlenül az Európai Bizottság kezel.⁵⁷ Fő bevételi forrásuk nemzetközi intézményi és magánadományokból tevődik össze, valamint bevételük származik mikroadományokból, közösségi finanszírozásból és más bevételekből (tagdíjakból, áruk és szolgáltatások értékesítéséből) is.

A HELYI ÖNKORMÁNYZATOK EGYÜTTMŰKÖDÉSÉNEK HIÁNYA

A Budapesten kívüli szervezetek sokszor nehezebb helyzetben voltak, mint fővárosi társaik. A törvény elfogadása a „külföldről támogatott szervezetekkel” szemben ellenséges légkört teremtett, amely a fővároson kívül különösen erős volt. 2017 decemberében, néhány hónappal a törvény hatályba lépése után több vidéki polgármester vádolta meg azzal a helyi civileket, hogy azok a „Soros-hálózat” tartoznak.⁵⁸ A pécsi önkormányzat közgyűlése egészen odáig ment, hogy határozatot hozott arról, hogy senki ne adjon bérbe helyiséget, illetve más módon se működjön együtt az Emberség Erejével Alapítvánnyal.⁵⁹ A határozat miatt az alapítványnak el kellett hagynia az addigi irodáját. Az alapítvány fő tevékenysége a civil közösségek fejlesztése, és 2017-ben éppen egy akkor indult, többéves regionális projekten dolgozott a Nyílt Társadalom Alapítvány támogatásával. Az Emberség Erejével a közgyűlési határozat elfogadása után a Társaság a Szabadságjogokért (TASZ) segítségével beperelte az önkormányzatot, és a bíróság úgy ítélte meg, hogy az önkormányzati határozat sérti az alapítvány jó hírét.⁶⁰

A civil szervezetek néhány budapesti kerületben is tapasztaltak zaklatást az önkormányzat részéről. Különösen az Auróra, a VIII. kerületben található közösségi ház került célkeresztbe, amely számos civil szervezetnek és olyan témájú rendezvénynek is helyet biztosít, amelyek lakhatási kérdésekkel, illetve a szerhasználók és a leszbikus, meleg, biszexuális, transznemű és interszexuális (LMBTI) emberek jogaival foglalkoznak.⁶¹ Az előző kormányparti polgármester különböző eszközökkel többször is megpróbálta bezáratni az Aurórárt, többek között korlátozta annak nyitvatartási idejét, illetve kísérletet tett az általuk bérelt épület megvásárlására is. Az önkormányzat többször is elrendelte a hely bezárását, de a Fővárosi

⁵⁶ A magyar Központi Statisztikai Hivatal a civil szektort tágabban értelmezi, mint ez a jelentés, ezért az USAID éves jelentéseinek adatait használtuk fel.

⁵⁷ Pl. Európa a polgárokért; Jogok, egyenlőség és polgárság; LIFE

⁵⁸ A Soros György amerikai-magyar filantróp által alapított Nyílt Társadalom Alapítványok által támogatott vagy azokhoz kapcsolódó szervezetek

⁵⁹ <https://tasz.hu/cikkek/pert-inditunk-hoppal-es-pava-ellen-a-megtamadott-pecsi-civil-szervezettel>

⁶⁰ <https://tasz.hu/cikkek/masodfokon-pert-nyertunk-az-emberseg-erejevel-a-pecsi-onkormanyzat-ellen>

⁶¹ USAID jelentése Magyarországról, 2019, https://okotars.hu/sites/default/files/downloads/usaaid_hungary.pdf, 3. oldal

Kormányhivatal, majd később a Fővárosi Közigazgatási és a Munkaügyi Bíróság hatályon kívül helyezte az önkormányzati határozatokat.⁶² Az Aurórárt a Magyar Helsinki Bizottság képviselte a jogi eljárásokban. A 2019 októberi önkormányzati választásokon ellenzéki polgármester nyert a kerületben, az önkormányzati zaklatásoknak pedig vége szakadt.

ZAKLATÁS ÉS LEJÁRATÓ KAMPÁNYOK

2018 áprilisában a Figyelő című kormánypárti hetilapban egyetemi tanárok, kutatók és különböző civil szervezetek, köztük az Amnesty International Magyarország munkatársainak nevei jelentek meg, akiket „Soros György zsoldosainak” és hálózatának tagjaiként mutatott be a hetilap.⁶³ A felsorolt civil szervezetek két munkatársa a Magyar Helsinki Bizottság és a Társaság a Szabadságjogokért jogászainak képviseletében pert nyert a lap kiadójával szemben, amelynek kártérítést kellett fizetnie az érintetteknek.⁶⁴

2018 júniusában a kormánypárti politikusok keresték fel az Amnesty International Magyarországot, a Magyar Helsinki Bizottságot és a Menedék Migránsokat Segítő Egyesület irodáit, ahol „bevándorlást támogató szervezet” feliratú matricákat ragasztottak ki az ajtóikra, és a szervezeteket lejárató sajtótájékoztatókat tartottak.⁶⁵ Az érintett civil szervezeteknek nem adtak lehetőséget arra, hogy válaszoljanak a támadásokra ezeken a sajtótájékoztatókon.

A „külföldről támogatottként” nyilvántartásba vett jótékonyági szervezetek, köztük a különböző nemzetközi humanitárius szervezetek és állatmenhelyek nem szenvedtek el közvetlen megbélyegzést, mivel a kormány úgy látja, hogy ezek a „jó” szervezetek kategóriájába tartoznak, ugyanis nem foglalkoznak szakpolitikai kérdésekkel, érdekvédelemmel, illetve „politikailag érzékeny” kérdésekkel.

AZ ÉRDEKVÉNYESÍTÉSSEL KAPCSOLATOS MUNKA ELHALLGATTATÁSA

Az érdekvényesítés különböző okok miatt csökkent az elmúlt években – derül ki az Ökotárs Alapítvány 2019 márciusában közzétett tanulmányából, amely a civil társadalom tevékenységét térképezte fel.⁶⁶ Magyarországon 58 interjút készítettek kisebb és nagyobb civil szervezetekkel.

A tanulmány szerint a csökkenő érdekvényesítés egyik fontos oka az ezzel foglalkozó civil szervezetek elleni folyamatos kormányzati lejárató kampány. A kormány üzenete sok szervezetnél célba talált, a címzettek, főleg Budapesten kívül „megértették”, hogy nem érdemes konfrontálódniuk a hatóságokkal, ha nem akarnak ellehetetlenülni.⁶⁷ A jelentés szerint a civil társadalom egyes szervezetei azt is felismerték, hogy „a hatalom mellett kiállni, azt legitimálni ünnepségeken való megjelenéssel, aláírásgyűjtéssel pedig kifejezetten kifizetődőnek bizonyulhat. Számos helyen az önkormányzat oszt pénzt az aktív civil szervezeteknek, akik legtöbb esetben inkább [...] nem [...] az érdekvédelem mentén szerveződnek. Ilyen tipikus csoportok a polgárőrök, a tűzoltóegyletek, a hagyományőrző szervezetek, a dalkörök, sportegyesületek stb. A helyzetet a megkérdezett szervezetek nagy része kritikusan szemléli, de tudomásul veszi, nyilvánosan nem ellenkezik.”⁶⁸ A tanulmány szerint ezek a szervezetek „félnek

⁶² <https://www.helsinki.hu/aurora-jozsefvarosi-jegyzo-2-0/>, <https://www.helsinki.hu/torvenyserto-volt-az-aurora-kioszk-bezaratasa/>

⁶³ <https://www.amnesty.org.uk/press-releases/we-are-not-afraid-amnesty-hungary-reacts-blacklisting-ngo-workers>

⁶⁴ Jogerős: fizetnie kell a Figyelőnek a civilek listázása miatt <https://www.helsinki.hu/jogeros-fizetnie-kell-a-figyelonek-a-civilek-listazasa-miatt/> A Polgári Törvénykönyv szerint a személyiségi jogok azt jelentik, hogy „mindenkinek joga van ahhoz, hogy törvény és mások jogainak korlátai között személyiségét, így különösen a magán- és családi élet, az otthon, a másokkal való – bármilyen módon, illetve eszközzel történő – kapcsolattartás és a jóhírnév tiszteletben tartásához való jogát szabadon érvényesíthesse, és hogy abban őt senki ne gátolja. Az emberi méltóságot és az abból fakadó személyiségi jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani.” 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről, 2:42, <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300005.tv>

⁶⁵ https://index.hu/belfold/2018/06/27/a_helsinki_bizottsagot_matricazta_fel_a_fidelitas/

⁶⁶ https://okotars.hu/civil_terkep/,

https://okotars.hu/sites/default/files/osszefoglalo_a_civil_terkep_program_elso_fazisanak_tapasztalatairrol.pdf

⁶⁷ Összefoglaló a Civil Térkép program első fázisának tapasztalatairól, 2019 március,

https://okotars.hu/sites/default/files/osszefoglalo_a_civil_terkep_program_elso_fazisanak_tapasztalatairrol.pdf, 1. oldal

⁶⁸ Összefoglaló a Civil Térkép program első fázisának tapasztalatairól, 2019 március,

felszólalni, [...] félnek a helyi hatalmak reakciójától és elnyomásától”.⁶⁹

Az Amnesty International által 2020 októberében és decemberében készített interjúk is megerősítették ezt. A kormány által „jónak” tartott szervezetek, főként azok a vidéki szervezetek, amelyek általában a helyi közösségépítésre és egyéb jótékonyági célokra összpontosítanak, és amelyek finanszírozása főként a helyi önkormányzatoktól függ, a megtorlástól való félelem miatt általában nem hajlandóak együttműködni a kormány által „rossznak” tartott szervezetekkel.

A TÖRVÉNY TOVÁBBI KÖVETKEZMÉNYEI: A TEMPUS TÖRTÉNET

Annak ellenére, hogy az Európai Bíróság (EUB) jogsértőnek találta a civil szervezeteknek nyújtott külföldi adományokra vonatkozó diszkriminatív és indokolatlan korlátozásokat, 2020 augusztusában a kormány által létrehozott Tempus Közalapítvány (amely az oktatást, képzést, ifjúságot és sportot támogató Erasmus+ uniós programot koordinálja Magyarországon) elutasította az Emberség Erejével Alapítvány által benyújtott projekt támogatási kérelmét, amely az aktív állampolgárságra való figyelemfelhívást tűzte ki célul.

Bár a Tempus Közalapítvány elismerte, hogy a szervezet megfelelt az Erasmus+ támogatásra való jogosultsági feltételeknek, mégis elutasította a pályázatot arra a formai okra hivatkozva, hogy az Emberség Erejével Alapítvány nem nyújtotta be a „külföldről támogatott” szervezetként való nyilvántartásba vételét igazoló nyilatkozatot,⁷⁰ amely indoklásuk szerint az előfeltétele az uniós forrásokhoz való hozzáférésnek. Az Emberség Erejével Alapítvány 2020 szeptember végén levelet küldött az Európai Bizottságnak, amelyben bírálta a döntést.⁷¹ 2021. január 14-én Vera Jourová, az Európai Bizottság alelnöke azt válaszolta, hogy „a Bizottság vizsgálja az ügyet”.⁷² Az alapítvány fontolgatja, hogy kártérítési pert indít egy magyar bíróság előtt.⁷³

Az Emberség Erejével pályázatának elutasítása után a Tempus Közalapítvány a külföldről támogatott szervezetekre vonatkozó törvénynek való megfelelést a következő pályázati felhívásban támogathatósági követelményként szerepeltette. 2020 októberében a Tempus a marginalizált közösségekkel, főként romákkal foglalkozó Autónia Alapítványtól is nyilatkozatot kért arról, hogy „külföldről támogatott” szervezetként nyilvántartásba vették.⁷⁴ Az Autónia Alapítvány már korábban megtagadta a regisztrációt, ezért úgy gondolták, hogy formai okból kizárják őket az uniós támogatásra való pályázás lehetőségéből.⁷⁵ 2020 december végén értesítették őket arról, hogy a pályázatukat olyan érdemi indokokkal utasították el, amelyeknek állítólag semmi köze nem volt a nyilvántartásba vétele hiányához, ez azonban megkérdőjelezhető.

2021 elején a civilelles törvénynek való megfelelés már nem szerepelt az Erasmus+ pályázat feltételei között.⁷⁶ Az Amnesty Internationalnek nincs tudomása arról, hogy milyen megfontolásból törölte a Tempus Közalapítvány ezt a követelményt.

---

https://okotars.hu/sites/default/files/osszefoglalo_a_civil_terkep_program_első_fazisanak_tapasztalatairól.pdf, 1. oldal

⁶⁹ Nataliya Novakova: Civil Society in Central Europe: Threats and Way Forward, 2020 október,

https://www.gmfus.org/sites/default/files/publications/pdf/Novakova%20-%20Civil%20Society%20Central%20Europe%20-%202012%20October_Final.pdf, 6. oldal

⁷⁰ A külföldről támogatott szervezetként történő regisztráció megléte eredetileg nem szerepelt a pályázati felhívás támogathatósági kritériumai között, amikor az Emberség Erejével Alapítvány benyújtotta pályázatát.

⁷¹ <https://444.hu/tag/emberseg-erejevel-alapitvany>

⁷² https://www.emberseg.hu/wp-content/uploads/2021/01/letter_from_vera_jourova.pdf

⁷³ Ezt az információt az Amnesty International által készített interjúk is megerősítették

⁷⁴ Az Emberség Erejével Alapítványhoz hasonlóan az Autónia Alapítvány is bojkottálta a külföldről támogatott szervezetként való nyilvántartásba vételt, és 2017-ben más civil szervezetekhez csatlakozva beadvánnyal fordult a magyar Alkotmánybírósághoz.

⁷⁵ <https://www.facebook.com/autonomiaalapitvany/posts/3581854638524336>

⁷⁶ <https://www.emberseg.hu/2021/02/24/mar-nem-feltetele-az-erasmus-palyazatoknak-a-jogserto-nyilatkozat/>

A CIVILELLENES TÖRVÉNY POZITÍV HATÁSAI

A civil társadalom körüli politikai és jogi zűrzavar a kormány akarata ellenére pozitív hatásokkal is járt. A szervezetek közötti koalícióépítés, a szorosabb együttműködés és a szolidaritás azok közé a pozitív következmények közé tartoznak, amelyeket fontos előrelépésként tartanak számon a civil szervezetek.

A civilek gyorsan megértették, hogy külön-külön sebezhetőbbek, mint együtt.⁷⁷ Miután a kormány benyújtotta a civileket megbélyegző törvényjavaslatot, néhány civil szervezet megalapította a Civilizáció nevű informális koalíciót, hogy ezzel is hatékonyabban állhassanak ki egymásért.⁷⁸ Nem sokkal később már közel 300 szervezet támogatását szereztek meg az ország minden részéből.⁷⁹ Ez az informális hálózat lett a törvény elleni közös fellépés motorja.

A Civilizáció továbbra is aktív platformként működik, és fő célja a szervezetek védelme, az információcsere és a tudástranszfer. A koalíció kulcsszerepet játszik abban, hogy megvédje az egyesülés szabadságát és a civil társadalmat a további korlátozásoktól azzal, hogy elősegíti a működésükhöz szükséges biztonságos és kedvező környezet kialakítását. A Civilizáció azonban csak nehezen tud új tagokat toborozni, mivel a legtöbb, elsősorban kisebb, helyi szervezet attól tart, hogy csatlakozásával elveszítené az önkormányzat által nyújtott pénzügyi támogatást és forrásokat.

A civil társadalom elleni kormányzati támadások másik pozitív hatása az volt, hogy a civil szektor nagy nemzetközi figyelmet és szolidaritást, valamint jelentős pénzügyi támogatást kapott bel- és külföldről egyaránt.⁸⁰ Néhány, a régióban a 2000-es évek elejéig aktív nemzetközi alapítvány 2018-ban ismét megjelent Magyarországon azzal a céllal, hogy civil szervezeteket támogasson, míg néhány más donor első alkalommal kezdett el projekteket támogatni az országban.⁸¹

A növekvő hazai támogatás egyik jele, hogy miközben változatlan maradt az a magyar adófizetők számára biztosított lehetőség, hogy személyi jövedelemadójuk 1 százalékát nonprofit szervezeteknek, köztük civil szervezeteknek⁸² juttassák, az így felajánlott összeg a korábbi 7,5 milliárd forintról 8,28 milliárd forintra nőtt 2018-ban, 2019-ben pedig elérte a 8,77 milliárdot. 2019-ben hatszáznál több civil szervezet részesült az 1 százalékból, és a felajánlott átlagos összeg, valamint az egy szervezetre jutó teljes támogatás nagysága is nőtt. A 2017-ben bevezetett⁸³ új adóbevallási rendszer miatt azonban 1,7 milliőról 1,6 millióra csökkent az ezzel a lehetőséggel élő adófizetők száma.⁸⁴ A másik lehetséges magyarázat arra, hogy miért ajánlották fel kevesebben az adójuk 1 százalékát, az lehet, hogy félnek, kiderül az adóhatóság számára, hogy „rossz” szervezetet támogatnak.

⁷⁷ Nataliya Novakova: Civil Society in Central Europe: Threats and Way Forward, 2020 október, https://www.gmfus.org/sites/default/files/publications/pdf/Novakova%20-%20Civil%20Society%20Central%20Europe%20-%202012%20October_Final.pdf, 14. oldal

⁷⁸ Nataliya Novakova: Civil Society in Central Europe: Threats and Way Forward, 2020 október, https://www.gmfus.org/sites/default/files/publications/pdf/Novakova%20-%20Civil%20Society%20Central%20Europe%20-%202012%20October_Final.pdf, 14. oldal

⁷⁹ <https://civilizacio.net/hu/rolunk/tortenetunk>

⁸⁰ A magyar civil szervezeteket továbbra is támogató Nyílt Társadalom Alapítvány a kilencvenes évek óta az egyik legstabilabb nemzetközi adományozó, 2018-ban azonban elhagyta Budapestet és Berlinbe költöztette a székhelyét. Ezt megelőzte a kormány két évig tartó gyűlöletkampánya, többek között a második világháborús antiszemita időköt idéző propagandaplakátok és óriásplakátok használatával, valamint egy „nemzeti konzultációval”, amely Soros Györgyöt, a Nyílt Társadalom Alapítvány alapítóját és elnökét, valamint magyar emberi jogi csoportokat támadott. The Open Society Foundations to Close International Operations in Budapest, press release, 2018. május 15., <https://www.opensocietyfoundations.org/newsroom/open-society-foundations-close-international-operations-budapest>

⁸¹ „Az Európai Alapítványok Hálózata keretében 2018-tól működő Civitates, a nyílt európai demokráciák kialakításához nyújt támogatást a civil társadalom részére. A Civitates egy tizenhat alapítványból álló konzorcium, köztük olyan közismert adományozók, mint az OSF és a Charles Stewart Mott Alapítvány, valamint olyan kevésbé ismert alapítványok, mint az Adessium, Luminare, Körber és a Mercator Stiftung.” USAID jelentése Magyarországról, 2018, https://okotars.hu/sites/default/files/downloads/usaid_hungary.pdf, 6. oldal

⁸² Minden civil szervezet jogosult, függetlenül attól, hogy a kormányzati kommunikációban a „jó” vagy „rossz” szervezetek kategóriájába tartozik (<https://www.nonprofit.hu/tudastar/utmutato-nonprofit-szervezetek-reszere--szja-1-fogadasa>)

⁸³ <https://ado.hu/ado/iden-kevesebb-adozotol-tobb-civil-reszesult-az-egyszazalekos-tamogatsabol>

⁸⁴ Ebben a rendszerben az adóhatóság a munkáltatók által benyújtott adatok alapján készíti el az adónyomtatványokat az adózók számára, így az adózóknak nem kell saját maguknak bevallást készíteniük, kivéve, ha ellenőrizni akarják azok pontosságát, vagy ha a civilszervezet javára akarnak rendelkezni az 1%-ról. .

6. ÖSSZEGRZÉS

A Velencei Bizottság a civilelles törvényjavaslat elemzése során megállapította, hogy annak több rendelkezése is sérti az egyesülési szabadsághoz való jogot. A törvény preambulum szerint az „[...] egyesülési jog alapján létrejött szervezeteknek ismeretlen külföldi forrásból juttatott támogatások alkalmasak lehetnek arra, hogy külföldi érdekcsoportok e szervezetek társadalmi befolyásán keresztül saját érdekeiket, nem pedig közösségi célokat érvényesíthessenek Magyarország politikai és társadalmi életében[...]”⁸⁵ A Velencei Bizottság véleménye szerint ez a megfogalmazás annyira tág és homályos, hogy felveti a kérdést, hogy ez a jogszabály egyáltalán „legitim célt tűzött-e ki.”⁸⁶ A legitim cél hiánya pedig megkérdőjelezi a civil szervezetek munkájára vonatkozó korlátozások jogszerűségét.

A külföldi forrásokban részesülő civil szervezetek azon további kötelezettsége, hogy „külföldről támogatottságuk” tényét közzétett anyagaikon és dokumentumaikon is jelezzék, nem arányos azzal a deklarált kormányzati céllal, amely szerint a törvényre „az átláthatóság biztosításával a jogosulatlan külföldi politikai befolyás megelőzése, valamint a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem érdekében”⁸⁷ van szükség. Inkább azt a hamis benyomást erősíti, hogy minden „külföldről támogatott” szervezetnek köze lehet a pénzmosáshoz. A civil szervezetek között a finanszírozásuk eredete alapján különbséget tevő törvény diszkriminatív, amelyet az a tény is megvilágít, hogy a „belföldről finanszírozott” civil szervezetek esetében hasonló kötelezettség nincs.

A törvény csak bizonyos szervezetekre vonatkozik, másokat pedig egyértelmű indoklás nélkül felment a törvény hatálya alól. A Velencei Bizottság véleménye szerint azt sem indokolták kellőképpen, hogy miért tesznek különbséget a költségvetési intézményen keresztül folyósított finanszírozás és az egyéb uniós finanszírozás között.⁸⁸ A sport, nemzetiségi és vallási szervezetekre vonatkozó kivételek szintén önkényesek, és már a kezdetektől fogva megkérdőjelezik az „általános átláthatóság biztosításának valódi célját”⁸⁹. A kivételek fényében a „külföldről támogatott” szervezet megbélyegzés azt az üzenetet közvetíti, hogy ezek a civil szervezetek valójában külföldi érdekeket szolgálnak. A Velencei Bizottság még az elfogadás előtt felhívta a figyelmet arra, hogy ez negatívan befolyásolhatja ezen civil szervezetek megítélését, hátráltathatja a velük való együttműködést, és visszatarthatja az adományozókat attól, hogy pénzügyi támogatást nyújtsanak számukra.⁹⁰

Mindezek fényében elmondható, hogy még akkor is, ha a törvényt a magyar hatóságok alig alkalmazták, annak pusztán léte is Damoklész kardjaként függött évekig a civil szervezetek felett, és megnehezítette a magyar civil szervezetek mindennapi működését és munkáját. Az emberi jogi kötelezettségek megkövetelik az államoktól, hogy tiszteletben tartsák, védjék és elősegítsék az egyesülési szabadságot, és

⁸⁵ 2017. évi LXXVI. törvény a külföldről támogatott szervezetek

átláthatóságáról, <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1700076.tv>, VÉLEMÉNY A KÜLFÖLDRŐL TÁMOGATOTT SZERVEZETEK ÁTLÁTHATÓSÁGÁRÓL SZÓLÓ TÖRVÉNYTERVEZETRŐL, amelyet a Velencei Bizottság a 111. plenáris ülésén fogadott el (Velence, 2017. június 16-

17.) [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2017\)015-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2017)015-e), 9. oldal.

⁸⁶ VÉLEMÉNY A KÜLFÖLDRŐL TÁMOGATOTT SZERVEZETEK ÁTLÁTHATÓSÁGÁRÓL SZÓLÓ TÖRVÉNYTERVEZETRŐL, amelyet a Velencei Bizottság a 111. plenáris ülésén fogadott el (Velence, 2017. június 16-17.) [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2017\)015-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2017)015-e), 9. oldal.

⁸⁷ VÉLEMÉNY A KÜLFÖLDRŐL TÁMOGATOTT SZERVEZETEK ÁTLÁTHATÓSÁGÁRÓL SZÓLÓ TÖRVÉNYTERVEZETRŐL, amelyet a Velencei Bizottság a 111. plenáris ülésén fogadott el (Velence, 2017. június 16-17.) [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2017\)015-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2017)015-e), 14. oldal.

⁸⁸ VÉLEMÉNY A KÜLFÖLDRŐL TÁMOGATOTT SZERVEZETEK ÁTLÁTHATÓSÁGÁRÓL SZÓLÓ TÖRVÉNYTERVEZETRŐL, amelyet a Velencei Bizottság a 111. plenáris ülésén fogadott el (Velence, 2017. június 16-17.) [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2017\)015-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2017)015-e), 13. oldal.

⁸⁹ VÉLEMÉNY A KÜLFÖLDRŐL TÁMOGATOTT SZERVEZETEK ÁTLÁTHATÓSÁGÁRÓL SZÓLÓ TÖRVÉNYTERVEZETRŐL, amelyet a Velencei Bizottság a 111. plenáris ülésén fogadott el (Velence, 2017. június 16-17.) [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2017\)015-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2017)015-e), 14. oldal

⁹⁰ VÉLEMÉNY A KÜLFÖLDRŐL TÁMOGATOTT SZERVEZETEK ÁTLÁTHATÓSÁGÁRÓL SZÓLÓ TÖRVÉNYTERVEZETRŐL, amelyet a Velencei Bizottság a 111. plenáris ülésén fogadott el (Velence, 2017. június 16-17.) [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2017\)015-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2017)015-e), 12. oldal

olyan biztonságos és kedvező környezetet teremtsenek, amelyben az emberi jogok védelmezői és a civil szervezetek a megtorlástól való félelem nélkül működhetnek.⁹¹ A civilelles törvénnyel a magyar kormánytöbbség törvénybe iktatta a civil szervezetek megbélyegzését, és kiszámíthatatlan, bizonytalan légkört teremtett a civilek, támogatóik és az általuk képviselt csoportok, emberek és ügyek számára.

Az EUB 2020 nyarán hozott ítélete egyértelműen kimondta, hogy a törvény ellentétes az uniós szabályokkal, a magyar kormány mégis csak tíz hónappal később, 2020 áprilisában, az Európai Bizottság újabb kötelezettségszegési eljárása után nyújtotta be a hatályon kívül helyezést is tartalmazó új törvényjavaslatát. Bár üdvözlendő, hogy a kormány végre eleget tesz az EUB döntésének, ugyanakkor a javaslat alapján egyértelműnek tűnik, hogy a kormány nem akar felhagyni a civil szervezetek megbélyegzésével, és továbbra is ragaszkodik a kritikus szervezetek munkájának megnehezítéséhez.

AJÁNLÁSOK

Az Amnesty International felszólítja az Országgyűlést, hogy ne fogadjon el egy újabb, a civil szervezetek megbélyegző, a munkájukat megnehezítő törvényt. A magyar hatóságok kötelezettsége, hogy olyan környezetet teremtsenek a civil szervezetek számára, amelyben szabadon végezhetik a munkájukat, és nem kell semmilyen zaklatástól vagy megtorlástól tartaniuk.

Az Amnesty International továbbá felszólítja a magyar hatóságokat, hogy:⁹²

- biztosítsák, hogy a civil szervezeteket érintő törvénytervezeteket csak alapos és széles körű konzultációt követően fogadják el, a civil szervezetek visszajelzéseit pedig érdemben vegyék figyelembe;
- biztosítsák, hogy az egyesületek nyilvántartásba vétele vagy más eljárások ne sértsék a szervezetek és tagjaik magánélethez való jogát, és hogy az adminisztratív és jelentési követelmények ne legyenek önkényesek vagy diszkriminatívak;
- biztosítsák, hogy a szervezetek azonos szakmai feltételek alapján, a politikai megfontolásoktól függetlenül juthassanak támogatásokhoz;
- biztosítsák, hogy a civil szervezeteket ne érje fenyegetés, támadás, zaklatás, megfélemlítés vagy megtorlás emberi jogi munkájuk miatt, és a sérülékeny csoportok jogait védő szervezeteket ne vegyék célba a tevékenységük miatt.
- biztosítsák a civil szervezetek és az aktivisták számára a véleménynyilvánítás és az egyesülés szabadságát, és tevékenységüket ne korlátozzák homályos vagy diszkriminatív indokokra való hivatkozással, mint például „politikai tevékenység”, „hagyományos értékek” vagy „a közélet befolyásolása”;
- nyilvánosan ismerjék el a civil szervezetek és a jogvédők munkájának fontosságát, valamint az emberi jogok érvényesülésében játszott szerepüket.

---

⁹¹ Közös iránymutatások az egyesülési szabadságról (2014. december 17.), [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2014\)046-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2014)046-e), 15. és 17. oldal

⁹² Elhallgattatásra használt törvények: A civil szervezetek elleni globális fellépés, 2021 február, <https://www.amnesty.org/en/documents/act30/9647/2019/en/>